

CODINA, UNA BASE DE DADES PER AL BAIX LLOBREGAT



ESTEVE PERPINYÀ PERPINYA
CARME GARCÍA LORES
MARIBEL CUADRADO BENÍTEZ

HISTÒRIA D'UN PROJECTE

El dia 26 de març de 1996 va tenir lloc a la sala d'actes del Consell Comarcal del Baix Llobregat la presentació pública de la base de dades bibliogràfica del Baix Llobregat *Codina*, que porta el nom de qui al llarg de més de vint anys ha estat president del Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, el doctor Jaume Codina i Vilà.

Aquest acte era la culminació d'un seguit d'esforços que s'havien iniciat, l'any 1993, quan el Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat va tenir la iniciativa de crear una base de dades documental que aplegués tota la informació bibliogràfica de la comarca. L'objectiu era crear una infraestructura cultural al servei dels ciutadans de la comarca. La possibilitat de *centralitzar* en una base de dades tota la informació sobre la comarca, dispersa en biblioteques, arxius i centres de documentació, es presentava com una forma d'*agilitar* la recerca de la informació als ciutadans i a les institucions locals, d'*aprofundir* en el coneixement del patrimoni documental i d'*integrar* la bibliografia en els suports tecnològics de la nova societat de la informació.

La iniciativa del Centre d'Estudis va tenir el suport econòmic del Consell Comarcal del Baix Llobregat i la col·laboració i l'assessorament tècnic del Servei de Documentació d'Història Local de Catalunya (SDHL). Aquesta col·laboració propicià que la base de dades entrés a formar part del *Projecte 2000*, una iniciativa de la Diputació de Barcelona, el SDHL i la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, per a la realització de bases de dades bibliogràfiques de totes les comarques barcelonines, d'aquí a l'any 2000, amb l'objectiu final de permetre la difusió en línia d'aquesta informació a través del catàleg VTLS de la Xarxa de Biblioteques Populars de la Diputació de Barcelona i d'Internet. El SDHL del Departament d'Història Moderna i Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona, dirigit pel doctor Borja de Riquer i Permanyer, elabora des de l'any 1987 una base de dades d'història

local de Catalunya que en l'actualitat aplega unes 50.000 referències bibliogràfiques corresponents, sobretot, a monografies, fulls, treballs inèdits, literatura grisa, tesis i tesines, recollides en les biblioteques més importants de Catalunya (Biblioteca de Catalunya, Institut Municipal d'Història de Barcelona, Centre Borja de Sant Cugat del Vallès, Biblioteca Pública Arús, Biblioteca Provincial de Tarragona, Biblioteca Pública Tomàs de Lorenzana de Girona, Institut d'Estudis Ilerdencs...). Per portar a terme el projecte s'ha comptat amb el suport econòmic de diferents institucions, com ara el Ministeri d'Educació, la Diputació de Barcelona i la CIRIT de la Generalitat de Catalunya.

L'objectiu del SDHL era centralitzar en una única base de dades la informació bibliogràfica sobre temàtica local dispersa en biblioteques i centres d'informació d'arreu de Catalunya. Aquesta iniciativa pretenia pal·liar els principals problemes de la recerca de bibliografia local, com ara l'escassa difusió i/o la manca de circuits de distribució comercial fora del seu medi, i constituir-se en un punt de consulta i referència indispensable per a investigadors i altres estudiosos.

Tanmateix, va ser aquesta dificultat d'accés a la informació local el que va fer que, l'any 1994, el SDHL es plantejés la metodologia de recollida de la informació. Un cop conclosa la primera etapa, centrada en el buidatge de les grans biblioteques del país, en una segona es podia passar a elaborar *bases de dades comarcals*. Per portar a terme aquesta iniciativa es va signar un conveni entre la Diputació de Barcelona, la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i el SDHL.

Elaborar bases de dades comarcals i anar directament a les comarques a recollir la informació reporta avantatges per a totes les parts.¹ D'una banda, es pot comptar amb l'assessorament i col·laboració dels centres d'estudis locals i comarcals, principals coneixedors del seu territori. De l'altra, aquests centres es beneficien de rebre assessorament tècnic del SDHL, de gaudir d'una base

Articles

de dades instal·lada a diferents punts de consulta de la comarca, amb la informació descentralitzada, i de la possibilitat de compartir una estructura de base de dades normalitzada, oberta a l'intercanvi d'informació i compatible amb altres sistemes. A més, aquestes col·laboracions permeten distribuir el suport econòmic de la Diputació per tot el territori provincial. Per últim, centralitzar la bibliografia en una única base de dades de tot Catalunya, gestionada pel SDHL, permet la distribució *en línia* de les dades comarcals a la xarxa informàtica de les biblioteques populars de la Diputació de Barcelona i, a través de la web de la mateixa Diputació, a Internet.

Així doncs, la iniciativa del Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat i la seva participació en el *Projecte 2000* possibilitaren la col·laboració tècnica del SDHL en la creació i elaboració de *Codina*, l'aportació per part d'aquest servei dels registres que aleshores disposava sobre la comarca i l'ajuda econòmica de la Diputació de Barcelona, que es va sumar a la del Consell Comarcal en el finançament del cost econòmic que suposava la infraestructura, el treball de camp i la gestió tècnica del projecte.

El resultat d'una primera fase de col·laboració es va presentar el 1996, amb una base de dades de 4.802 referències. No obstant això, des d'aleshores s'ha continuat treballant i recollint noves referències, gràcies al constant suport econòmic del Consell Comarcal al projecte i a l'interès del Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat a actualitzar i augmentar, quantitativament i qualitativa, la informació recollida. A hores d'ara la base de dades conté 9.300 referències i s'ha cobert l'objectiu més ambiciós del projecte, és a dir, completar el buidatge retrospectiu. A partir d'ara pot créixer amb l'actualització anual (noves publicacions i articles de revista) i l'extensió dels criteris de selecció a nous materials (audiovisuals, mapes, nous títols de publicacions periòdiques...).

QUÈ ÉS LA BASE DE DADES BIBLIOGRÀFICA DEL BAIX LLOBREGAT?

Codina és una base de dades bibliogràfica que pretén ser un catàleg retrospectiu de la bibliografia existent sobre la comarca del Baix Llobregat. Aquesta informació ha estat recollida a les principals biblioteques, fons documentals i arxius de cada municipi de la comarca, així com a les grans biblioteques d'àmbit català. En una primera fase (1994-1995) van ésser objecte de selecció i buidatge les monografies, tesis i tesines, treballs inèdits, fullets, treballs d'investigació i actes de congressos i jornades. En una segona fase, empresa a partir de 1996, es va ampliar l'oferta documental incloent-hi el buidatge de les principals revistes de la comarca.

Des del punt de vista temàtic, el criteri de selecció ha estat enciclopèdic, és a dir, s'han recollit tots els temes i documents que, d'alguna manera, feien referència a la comarca, a qualsevol dels seus municipis o entitats territorials, sense limitació cronològica pel que fa a la temàtica o a la data de publicació. N'han estat excloses obres de contingut abstracte, genèriques o literàries de personatges locals, que no estiguessin relacionades amb la comarca o que no tinguessin una base territorial; així, per exemple, s'han seleccionat documents referents a llegendes o fets màgics que sí que tenen un lligam territorial clar (el fantasma de Can Baró i les bruixes de l'avenc d'en Roca a Corbera de Llobregat o del Pont del Diable a Martorell) i se n'han descartat d'altres, com obres literàries, d'assaig o de caràcter científic el contingut dels quals no estava vinculat a la comarca.

El criteri de selecció geogràfic comprèn, d'una banda, la unitat comarcal i, de l'altra, els seus 29 municipis, barris i entitats locals menors (veïnats, antics pobles avui dia agregats municipals, etc.), així com altres divisions que escapen als estrictes límits territorials dels municipis i són conceptes generalment acceptats, com ara les denominacions corresponents a unitats geogràfiques (delta del Llobregat, massís de Garraf, massís de Montserrat, serra de Collserola o riu Llobregat). També s'han respectat les unitats territorials definides per divisions de tipus administratiu, polític o religiós (àrea metropolitana de Barcelona, província de Barcelona, diòcesi de Barcelona, etc.). Finalment, s'hi han inclòs documents l'abast geogràfic dels quals responia a raons històriques, com ara els referents a Castellbisbal, municipi que té una estreta vinculació a la trajectòria històrica de la comarca.

TRACTAMENT INFORMÀTIC I DOCUMENTAL

El disseny del catàleg bibliogràfic s'ha fet seguint les pautes fixades pel SDHL basades en la normativa internacional sobre descripció bibliogràfica ISBD² i en el format CATMARC³ per a l'automatització de referències bibliogràfiques. Els avantatges de la normalització metodològica són evidents, car facilita l'intercanvi de dades entre diferents productors de bases de dades i permet una difusió molt més àmplia.

El programari que gestiona la base de dades *Codina* és el micro CDS/ISIS, un sistema gestor de bases de dades documentals d'alt nivell elaborat per la UNESCO. Són moltes les característiques que fan del programa CDS/ISIS un producte idoni per a la base de dades: és programable, flexible en la presentació de les dades i permet redefinir el disseny de la base de dades sempre que sigui necessari, encara que ja s'hi hagin introduït registres. La recuperació de la informació és molt ràpida i àgil donada la naturalesa de l'estructura de l'arxiu invers i la possibilitat d'adoptar diferents tècniques

d'indexació. CDS/ISIS té també un llenguatge d'interrogació sofisticat, per bé que molt senzill i comprensible per a l'usuari, que permet accedir als documents a través d'operadors booleans, d'operadors de proximitat i per text lliure.

A més, el programari ofereix moltes facilitats per a l'edició de catàlegs impresos gràcies a la seva versatilitat en els processos de classificació i d'impressió. És, doncs, una aplicació informàtica que ha estat suficientment provada al llarg dels anys que porta en funcionament al SDHL i ha estat adoptada pel *Projecte 2000* en la creació de bases de dades comarcals.

METODOLOGIA I FASES D'ELABORACIÓ DE CODINA

Pel que fa a temps invertit, la tasca més important en la construcció d'aquesta base de dades és la del buidatge de les fonts documentals. Aquest treball és el que acaba definint la qualitat, l'exhaustivitat i la representativitat de qualsevol base de dades de les característiques d'aquesta.

La metodologia d'aquest buidatge s'ha planificat a partir d'una primera anàlisi dels centres de documentació, biblioteques i arxius de la comarca. Des d'un primer moment es va poder establir un ordre de prioritats segons de la localització del centre, el seu abast territorial (municipal, comarcal, general) i la importància del seu fons documental. El criteri bàsic que es va prendre va ésser el de donar prioritat a les col·leccions locals més importants quant a documentació bibliogràfica.

Abans d'iniciar el treball de camp es va incorporar a *Codina* un primer fons de 900 registres, provinents de les base de dades del SDHL i del Centre d'Estudis de l'Hospitalet (Babel'H). A partir d'aquests primers registres els documentalistes es distribuïren el mapa comarcal procurant emprendre el buidatge dels fons bibliogràfics més importants i rics de cada localitat. Així, en primer lloc es van buidar els fons bibliogràfics de l'Arxiu Històric Comarcal de Sant Feliu de Llobregat i els del Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat. El buidatge dels fons dipositats en aquests centres, pel seu abast comarcal i no estrictament local, va permetre poder comptar, des d'un primer moment, amb un nombre considerable de registres amb un elevat grau de representativitat comarcal. Seguidament van ésser incorporades les col·leccions locals contingudes en les biblioteques populars de la Diputació, les biblioteques auxiliars d'arxius històrics municipals (Arxiu de Viladecans, de Sant Boi de Llobregat, de Molins de Rei...), de museus (Museu de Gavà), de biblioteques municipals, de centres de documentació d'entitats (centres de recursos pedagògics...) i de biblioteques vinculades a l'obra cultural d'entitats bancàries. La suma total de centres i biblioteques objecte del buidatge ha estat de trenta-vuit, representatius de totes i cadascuna de les localitats del Baix Llobregat (vegeu l'apèndix 1). Si en una primera fase del projecte (1994-1995) el treball de buidatge es va centrar en la documentació en format *llibre* (monografies, inèdits, tesis, tesines, fullets, programes, opuscles, etc.), en una de posterior (1996-1997), un cop finalitzada la major part d'aquesta tasca, es va emprendre el d'articles de revistes editades o vinculades a la comarca.

Nombre de documents, per municipis.

	llibres	revistes i articles	Total		llibres	revistes i articles	Total
Abrera	33	11	44	El Prat de Llobregat	218	115	333
Begues	42	10	52	Santa Coloma de Cervelló	74	33	107
Castelldefels	115	69	184	Sant Andreu de la Barca	25	3	28
Castellví de Rosanes	33	15	48	Sant Boi de Llobregat	558	98	656
Cervelló	47	17	64	Sant Climent de Llobregat	45	14	59
Collbató	38	14	52	Sant Esteve Sesrovires	25	4	29
Corbera de Llobregat	63	12	75	Sant Feliu de Llobregat	482	105	587
Cornellà de Llobregat	262	85	347	Sant Joan Despi	85	47	132
Esparraguera	146	27	173	Sant Just Desvern	198	25	223
Esplugues de Llobregat	187	38	225	Sant Vicenç dels Horts	56	55	111
Gavà	197	136	333	Torrelles de Llobregat	7	9	16
Martorell	136	47	183	Vallirana	30	12	42
Molins de Rei	390	903	1293	Viladecans	146	93	239
Olesa de Montserrat	124	87	211	Comarca del Baix Llobr	648	890	1538
Pallejà	26	28	54	Altres llocs			
El Papiol	42	31	73	(rius, delta, àrea metr...)	673	362	1035

Donat l'abast territorial de la comarca, el pes demogràfic, social i econòmic del Baix Llobregat en el conjunt del Principat i la gran quantitat de títols trobats, va ésser necessari establir, de nou, uns criteris de selecció i de buidatge per a les revistes. Cal no oblidar que, per exemple, Cornellà de Llobregat sol té a l'entorn de 83.000 habitants, que a Sant Boi són aproximadament uns 78.000, si el pes i la importància de nuclis com ara Martorell, Molins de Rei, Viladecans, Sant Feliu de Llobregat, Olesa, El Prat, Esplugues, etc. Per tant, a l'hora d'abordar la informació continguda en revistes ens trobem amb una gran quantitat de títols publicats al llarg d'un considerable nombre d'anys i en 29 municipis diferents. En un primer moment es va acotar el buidatge a totes aquelles revistes de la comarca que, adés pels seus objectius editorials, pel col·lectiu al qual es dirigien, pel tipus de lector que tenien, adés per l'àmbit del que tractaven (cultural, polític, magazín, científic, etc.), tenien un abast territorial superior a l'estrictament municipal i/o tractaven temàtiques d'àmbit comarcal. El nombre d'aquestes revistes no és gaire ampli i ha anat fluctuant al llarg temps (títols que han desaparegut, d'altres de periodicitat discontinua, revistes que després d'un marge considerable de temps sense publicar-se reapareixien, etc.). Una vegada elaborada aquesta llista de títols, l'ordre de buidatge es va regir segons el seu interès, la seva qualitat, la seva importància com a mitjà de comunicació comarcal i/o pels aspectes polítics, econòmics, socials i científicoculturals tractats, procurant que al final del projecte d'elaboració de la base de dades *Codina* un nombre considerable de localitats tingués incorporada almenys una de les seves publicacions més emblemàtiques (vegeu l'annex 2).

Com a resultat de tot aquest treball, a mitjan 1997 *Codina* compta, amb 9.300 referències bibliogràfiques informatitzades.

ESTRUCTURA DE LA BASE DE DADES I RECUPERACIÓ DE LA INFORMACIÓ

Una base de dades bibliogràfica no és únicament un repertori bibliogràfic sobre un tema determinat. Si les bibliografies tradicionals només poden respondre a un conjunt de preguntes limitades, un sistema gestor de bases de dades, en canvi, disposa de mecanismes necessaris per introduir tantes variables com siguin necessàries en la formulació de les consultes: des de quants estudis i referències hi ha sobre la guerra del Francès, sobre les col·lectivitats d'empreses durant el període 1936-1939 o sobre les esglésies romàniques al Baix Llobregat, fins a conèixer els estudis econòmics, demogràfics, socials, etc., sobre tota la comarca o qualsevol de les seves poblacions en un període determinat. I això és possible perquè les bases de dades permeten construir i interrelacionar índexs de tots els camps dels registres bibliogràfics (títol, autors, zona de

publicació, matèries). És a dir, a banda dels camps corresponents a la descripció bibliogràfica, l'usuari pot preguntar a la base de dades per un període cronològic, un espai geogràfic, una matèria determinada o bé, tal com s'ha dit, per totes aquestes variables combinades entre si.

Perquè això sigui possible, cada fitxa bibliogràfica de la base de dades és desglossada en dos nivells: el nivell de descripció bibliogràfica, seguint les pautes de la normativa internacional ISBD (autors, títol, zona de publicació, descripció física, col·lecció, notes...), i el nivell analític. Aquest últim descriu el contingut del document d'acord amb quatre variables:

La primera correspon a l'*àmbit geogràfic*, on se circumscriu el marc territorial del contingut de l'obra i en el qual s'hi identifica sempre la localitat a què es fa referència (barri, municipi, comarca...), normalitzada d'acord amb les lleis d'ordenació territorial aprovades pel Parlament de Catalunya.

La segona fa referència a l'*abast cronològic* del contingut de l'obra, és a dir, les dates o període objecte d'estudi en el document (per exemple, uns reglaments aprovats l'any 1931 de la secció local de Molins de Rei d'Esquerra Republicana de Catalunya o una tesi doctoral sobre l'evolució demogràfica del Baix Llobregat al llarg del segle XVIII).

La tercera correspon al que són pròpiament les *matèries* o temes tractats (economia, creixement demogràfic, urbanisme, contaminació atmosfèrica, religió, cultura, etc.). Per a realitzar aquesta descripció s'ha utilitzat el *Tesaurus d'Història de Catalunya*⁴ elaborat pel SDHL, un vocabulari controlat de conceptes i aspectes propis de la història de Catalunya. La utilització d'aquest *tesaurus* permet controlar els termes utilitzats en la indexació i, per tant, normalitzar els posteriors punts d'accés als documents, traduïnt així a un llenguatge documental els conceptes del llenguatge natural. La decisió de crear aquesta eina documental es va prendre tenint en compte també les necessitats del futur usuari: es feia obligat recuperar la informació continguda en els documents mitjançant uns descriptors que fossin familiars a l'usuari de la base de dades. Aquest *tesaurus* és una eina viva i dinàmica que es va nodrint de nous conceptes com a conseqüència de la indexació de nous documents i dels canvis qualitius que el mateix procés de construcció va generant. El manteniment i l'actualització periòdica d'aquest llenguatge és, doncs, una necessitat, tant per controlar-ne l'ús, corregir-ne errors i omissions com per adaptar-lo a l'evolució terminològica de les disciplines que aplega.

La quarta variable recull els *identificadors personals* i els *corporatius* o *d'institucions*, i s'hi consignen els

noms propis de persones o d'institucions esmentats en el document, sempre que tinguin alguna rellevància en el contingut, siguin objecte d'estudi preferent o hi tinguin un paper destacat.

Finalment, com que un dels objectius del projecte és el d'intentar centralitzar, si més no informàticament, el conjunt de la documentació que existeix sobre el Baix Llobregat dispersa en biblioteques, fons documentals, centres de documentació i arxius, s'ha revelat especialment interessant i imprescindible la creació d'un camp de *localització física* dels documents. En aquest camp s'hi ressenya la institució que n'és dipositària (Biblioteca Popular Joan N. García-Nieto de Cornellà de Llobregat, Arxiu Històric Comarcal de Sant Feliu de Llobregat, Arxiu Municipal de Molins de Rei, etc.) perquè, així, l'usuari interessat en la seva consulta pugui adreçar-s'hi directament, amb la seguretat que hi trobarà la documentació que està cercant. Aquest camp permet incorporar-hi tantes localitzacions com siguin necessàries: molts llibres es troben en diverses biblioteques alhora i, per tant, hi consten totes.

El programa informàtic utilitzat, CDS/ISIS, permet l'accés a la informació des de qualsevol data continguda en la fitxa bibliogràfica. Malgrat això, per tal de no crear *soroll* en la recuperació de la informació, s'ha fet una tria dels camps indexats, i la recuperació es fa seleccionada. Així doncs, són recuperables els camps que fan referència a l'autoria de l'obra, títol del document, títol de col·lecció, descriptors geogràfics, descriptors cronològics,

descriptors temàtics, identificadors personals i institucionals i, per últim, el codi de la biblioteca on està localitzat el document.

Per tal de facilitar encara més la relació entre l'usuari i la base de dades, s'ha fet una adaptació d'un mòdul de consulta dissenyat per a CDS/ISIS, la interfície *Heurisko*, que fa encara més amigable la recerca, guiant i ajudant l'usuari. El sistema d'interrogació i recerca a la base de dades és ben senzill, ja que es pot triar entre consultar el diccionari bàsic, que conté totes les paraules clau (autors, títol, matèries...) o plantejar directament la formulació de recerca requerida amb els operadors booleans del llenguatge d'interrogació.

UTILITAT DE LA BASE DE DADES: PRINCIPALS COL·LECTIUS I USUARIS

Donada l'amplitud de la informació continguda en la base de dades bibliogràfica del Baix Llobregat, en podem parlar com d'una autèntica infraestructura cultural, és a dir, un instrument de base que pot jugar, i de fet juga, en la nova societat de la informació, la funció dels fonaments d'un edifici del qual els ciutadans, usuaris en aquest cas, acaben conformant la forma, el disseny i l'ús (explotació de l'instrument). Així, es pot dir que els fruits d'una base de dades com aquesta no van adreçats a un públic reduït, format exclusivament per historiadors, estudiosos i investigadors, sinó que el seu abast esdevé molt més ampli. Efectivament, la quantitat d'informació recollida referent a aspectes de la realitat social,

Els Santboians de 1490 : com es vivia fa 500 anys a la vila de Sant Boi de Llobregat / Jaume Codina; presentació: Montserrat Gibert i Llopart ; pròleg de Núria Sales
Barcelona : Publicacions de l'Abadia de Montserrat : Ajuntament de Sant Boi de Llobregat, 1990. 477p. : map., gráf. ; 20 cm
(Biblioteca Abat Oliba, 85)

//Amb la col·laboració del Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat. Inclou apèndix documental.//

Cronologia: 1480 - 1500 (esp. 1490)

Localitat: Sant Boi de Llobregat

Descriptors: Propietat de la terra; Població; Pagesia; Règim Senyorial; Vida quotidiana; Condicions de vida; Indumentària; Dret Feudal; Habitatge; Economia domèstica; Religiositat Popular; Pesta; Oficis; Pobresa; Agricultura; Església; Lleure; Matrimoni; Conflictivitat social; Administració local; Tradicions populars; Alimentació humana; Pagesia de remença

Personatges: Cerdanya i Godai, Bartomeu (1460-1530)

Resum: Estudi de microhistòria descriptiu de la vida fa 500 anys a Sant Boi. Aportació de dades significatives de la vida quotidiana: la situació familiar i material, els oficis, la roba, els aliments, el matrimoni, el lleure, la religió, la violència i la pesta, etc.

Localització: B. de l'Arxiu Comarcal de Sant Feliu de Llobregat; B.P. Montserrat Roig de Sant Feliu de Llobregat; B. del Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat; B.P. Antonio Martín del Prat de Llobregat; B. Popular de Sant Boi de Llobregat; Arxiu Històric Municipal de Sant Boi de Llobregat; Arxiu Històric Municipal de Viladecans; B. Municipal Can Baró de Corbera de Llobregat; Arxiu Municipal de Molins de Rei; B. Popular Beat Domènec Castellet d'Esparreguera.

econòmica, territorial, cultural o política és, a hores d'ara, força considerable (dades sobre polígons industrials, sobre població i canvis demogràfics, tendències i transformacions socials, sobre moviments culturals, canvis en l'ordenació territorial, l'evolució dels diferents sectors econòmics, etc.).

De tota manera, sí que es podrien destacar un seguit de col·lectius que, per les seves característiques i pel caràcter enciclopèdic i pluridisciplinar de la base de dades, en poden ésser usuaris directes:

Investigadors i estudiosos

Aquest és un col·lectiu que es pot beneficiar de trobar centralitzada en una mateixa eina la informació sobre la seva comarca i/o àmbit d'estudi dispersa en biblioteques i centres, dins i fora de la comarca o municipi. S'han recollit gairebé totes les tesis i tesines realitzades sobre la comarca, els estudis històrics i socials més actuals, articles científics, biografies, informes d'excavacions arqueològiques... Tanmateix la base de dades és molt més que un recull de referències bibliogràfiques. És també una font de documents primaris bàsics per a la investigació: memòries, estatuts i reglaments d'associacions i entitats, dades estadístiques, memòries de personatges locals, manuscrits, etc. La base de dades esdevé, doncs, un mitjà per potenciar noves investigacions i estudis, en posar material a l'abast, evidenciar els camps menys estudiats o, simplement, en possibilitar la interrelació de conceptes i aspectes comptant amb l'ajut de les prestacions informàtiques (elaboració d'estadístiques, biografies temàtiques...).

Ensenyants i alumnes de primària i secundària

És molt rellevant el paper que pot tenir en l'àmbit de l'ensenyament el coneixement del medi i l'apropament a l'entorn més immediat. La descoberta per part de l'alumne de la història local, de les característiques geogràfiques, mediambientals, socials, polítiques i econòmiques del seu entorn (barri, municipi i/o comarca), la possibilitat d'accedir de forma senzilla a la documentació i de poder seleccionar el material a emprar, són algunes de les aportacions de *Codina* com a recurs didàctic. A més, s'hi ha recollit documentació directament lligada als centres d'ensenyament o que els són d'utilitat, com ara treballs de curs, certàmens literaris escolars o diferents materials didàctics.

Institucions i organismes locals

La base de dades *CODINA* pretén també convertir-se en font de referència per a organismes i institucions locals. Per això, s'han recollit dades estadístiques i normativa sobre diferents aspectes (urbanisme, transport, eleccions, Administració local...), informes, projectes,

iniciatives, memòries, literatura grisa..., o sia, documentació generada, principalment, per elles mateixes o relacionada amb el seu funcionament quotidià. A banda, la base de dades pot ésser un instrument molt valuós per tal de conèixer les diferents activitats sorgides des de la pròpia ciutadania (moviments ciutadans, associacionisme, tendències socials o polítiques, lleure...).

Associacions i entitats culturals

Un altre col·lectiu, molt ampli i important, al qual va adreçada la base de dades són les associacions i entitats culturals de tota mena. A part de la gran quantitat de documentació que s'hi pot trobar sobre les activitats generades pel món de l'associacionisme (reglaments, memòries d'activitats, directoris de socis...), és d'especial interès, per a aquest sector i per a la programació de les seves activitats, la possibilitat de trobar-hi un considerable volum d'informació sobre *patrimoni cultural* de la comarca (esglésies i altres edificis, masos, jaciments arqueològics, obres d'interès artístic), *tradicions populars* (llegendes, danses populars, costums alimentaris...), *vida cultural* (activitats culturals, exposicions artístiques, certàmens literaris), *vida social* (associacions, esport, lleure, festes; personatges locals, famílies, immigració), *problemàtica mediambiental* (contaminació, abocadors, residus, aqüífers), *vida econòmica* (sindicalisme, fires agrícoles, indústries), etc.

Professionals del món de la informació

Durant la fase de treball de camp i recollida de la informació ja es va detectar l'interès que la base de dades despertava entre els professionals de la informació, especialment bibliotecaris i arxivers. La possibilitat de poder consultar el material recollit sobre el seu municipi i contrastar-lo amb el que hi ha disponible en el seu centre d'informació ha permès completar i agilitar la confecció de les llistes d'adquisicions de nou material, per incrementar els seus fons locals, tan importants a les biblioteques i centres d'àmbit local. El col·lectiu vinculat al periodisme pot trobar en *Codina* tant referències bibliogràfiques com articles, notícies, entrevistes a personatges, opinions, etc., que poden esdevenir un referent documental imprescindible, enriquidor dels seus treballs.

CONSULTA A LA BASE DE DADES

Amb la voluntat que la consulta de la base de dades fos el més senzilla possible, es va optar per la instal·lació d'un mòdul de consulta per a usuaris, específicament dissenyat per a bases de dades elaborades sobre CDS/ISIS i traduït al català pel SDHL, que fa més amigable la recerca de la informació. És la interfície *Heurisko*.

Aquest mòdul de consulta està instal·lat en els punts de consulta de la comarca. Aquest programa proporciona a l'usuari diverses alternatives per facilitar-li la seva tasca de recerca: ajuda sobre el contingut de la base de dades (materials recollits, biblioteques i revistes buidades, estructura de la base de dades...) i ajuda sobre les formes de consultar-la (operadors booleans, recerques pel diccionari bàsic, recerques per determinats índexs...).

Des de la pantalla principal del programa s'accedeix als dos menús que contenen les funcions del programa: menú de recerca i visualització i menú d'impressió i exportació dels registres.

Des del menú de recerca i visualització es tenen tres opcions per plantejar la recerca:

Consulta sobre el diccionari o índex bàsic, on es troben ordenats alfabèticament tots els termes o punts d'accés a la base de dades. Aquesta és la recerca més adient quan es desconeixen els termes de cerca. El sistema demana una clau (lletra o paraula) perquè pugui començar a visualitzar el diccionari, i immediatament mostra una finestra amb aquests termes, a partir de la qual es pot seleccionar (S) i executar (X) la recerca, o bé continuar la consulta del diccionari (T), cercant noves claus per poder-les interrelacionar mitjançant els operadors booleans. Un cop executada la recerca, el programa mostra el nombre de documents trobats. Seguidament, es poden visualitzar les referències seleccionades.

Consulta experta. Si l'usuari ja està familiaritzat amb els termes de recerca i amb el llenguatge documental emprat en l'anàlisi dels documents, pot plantejar directament la recerca des d'aquesta opció, utilitzant els operadors lògics del sistema, que permeten: sumar (+), interseccionar (*) i restar (^) conceptes.

Aquesta opció possibilita l'elaboració d'estratègies de recerca, tant simples com molt sofisticades, que restringeixen el procés de selecció de documents.

Exemple de recerques simples:

- Informació sobre els equipaments sanitaris del municipi de Cornellà de Llobregat:

Equipaments sanitaris * Cornellà de Llobregat

- Si interessa trobar informació sobre la situació de la pagesia en el marc de la guerra del Francès:

Guerra del Francès * Pagesia * Condicions de vida

Exemple de recerques més sofisticades:

- Trobar experiències educatives, recursos didàctics i material de suport referents a educació mediambiental i aproximació al coneixement de la natura vinculats a la zona del delta del Llobregat:

(Educació ambiental + escoles de la natura) * (Recursos didàctics + material didàctic + guies didàctiques + activitats escolars) * Delta del Llobregat

Consulta per índexs. Si es vol acotar molt més la recerca i assegurar-se de la idoneïtat dels documents recuperats, es pot restringir la recerca a un índex determinat:

Articles

Selecció de la base

Cercar/Visualitzar

Importar/Exportar

Cerca experta
 Cerca per l'índex general
 Cerca per camps
 Visualitzar: última cerca
 Visualitzar: cerca anterior
 Visualitzar: cerca arxivada
 Visualitzar: ventall de registres
 Acotar resultats cerca per la data
 Arxivar la cerca
 Esborrar la cerca
 Sobre Heurisko

Núm. #1 Registres trobats 24

NOM BASE: CODINA Registres 9300

Exemple

- Codina i Castillo, Francesc	2
- Codina i Companys, Rosa M.	2
- Codina i Gíol, Daniel	3
- Codina i Vila, Jaume	75
- Codina i Vila, Jaume (Col.l.)	3
- Codina i Vila, Jaume (Ed.)	2
- Codina i Vila, Jaume (Intr.)	2
- Codina i Vila, Jaume (Pr.)	22

Articles

Autors (Índex que conté la informació dels camps d'autoria de l'obra, ja siguin personals o corporatius).

Matèries (Índex en què apareixen els descriptors temàtics, geogràfics, cronològics, i el nom dels identificadors personals (personatges) i corporatius (entitats).

Paraules del títol (Índex que conté únicament paraules de títol i que garanteix la màxima idoneïtat del document a recuperar).

Sobre una recerca en la qual el resultat dels documents trobats ha estat ampli, el sistema permet acotar-la per la data de publicació del document. És una altra forma d'ajustar el resultat de la recerca i trobar la informació d'una forma més precisa.

Impressió de les recerques. Per últim, el programa permet guardar, en diferents formats de visualització, el resultat d'una recerca en un arxiu, per a després imprimir o recuperar la informació en un processador de text.

COM I ON ACCEDIR A LA BASE DE DADES

L'accés a la base de dades es pot fer des dels *punts de consulta instal·lats a la comarca*.⁵ Es pretén que les recerques en aquests punts de consulta puguin ser fetes pel mateix usuari; per aquesta raó s'ha instal·lat el mòdul de consulta *Heurisko*. L'usuari trobarà també en cadascun d'aquests punts una petita guia de consulta de la base de dades i una versió del *Tesaurus d'Història de Catalunya*, que recull les matèries de recerca.

Si l'usuari vol fer una recerca molt acurada o sofisticada i vol tenir assessorament tècnic, pot adreçar-se al Servei de Documentació d'Història Local de Catalunya.⁶

Una altra opció de l'usuari és fer la consulta *en línia*, consultant les dades de *Codina* integrades en el *Fons d'Història Local de Catalunya*, que és la base de dades de tot Catalunya que ha creat el SDHL.

En aquest cas, hi ha dues possibilitats: adreçar-se a qualsevol de les biblioteques universitàries catalanes, biblioteques populars informatitzades de la Diputació de Barcelona o altres organismes que també utilitzin el programari VTLS. En aquests llocs ja existeix la informació necessària per fer la connexió i les consultes. O bé, a través d'*Internet*, connectant-se amb la web de la Diputació de Barcelona:⁷

<http://www.Diba.es/fonshl.html>

Annex 1

BIBLIOTEQUES, CENTRES DE DOCUMENTACIÓ I ARXIU que han estat objecte de buidatge i els seus fons incorporats a la base de dades *CODINA*:

- Bibl. Popular Josep Roca i Bros, d'Abrera
- Bibl. Milà i Fontanals, de Begues
- Bibl. Popular Ramon F. Jurado, de Castelldefels
- Bibl. Municipal Frederic Soler *Pitarra*, de Cervelló
- Bibl. Municipal de la Palma de Cervelló
- Bibl. Municipal de Collbató
- Bibl. Municipal Can Baró, de Corbera de Llobregat
- Bibl. Popular Joan N. García-Nieto, de Cornellà de Llobregat
- Bibl. Popular Beat Domènec Castellet, d'Esparreguera
- Bibl. Popular Pare Miquel d'Esplugues, d'Esplugues de Llobregat
- Bibl. del CRIS, d'Esplugues de Llobregat
- Bibl. Popular Marian Colomé, de Gavà
- Bibl. del Museu de Gavà
- Centre de Recursos Pedagògics del Baix Llobregat, de Gavà
- Bibl. Popular Francesc Pujols, de Martorell
- Arxiu Històric Municipal de Molins de Rei
- Bibl. Pau Vila, de Molins de Rei
- Bibl. Popular Santa Oliva, d'Olesa de Montserrat
- Bibl. Pompeu Fabra, de Pallejà
- Bibl. Popular Antonio Martín, del Prat de Llobregat
- Centre de Recursos Pedagògics del Prat de Llobregat
- Bibl. Escolar Montpedrós, de Santa Coloma de Cervelló
- Bibl. Popular Joaquim Folguera, de Santa Coloma de Cervelló
- Bibl. Popular del Centre Cultural Aiguestoses, de Sant Andreu de la Barca
- Bibl. Popular de Sant Boi de Llobregat
- Arxiu Històric Municipal de Sant Boi de Llobregat
- Bib. Popular Can Castells, de Sant Boi de Llobregat
- Sala de Lectura Sant Jordi, de Sant Climent de Llobregat
- Bibl. Popular Joan Pomar, de Sant Esteve Sesrovires
- Bibl. de l'Arxiu Històric Comarcal de Sant Feliu de Llobregat
- Bibl. del Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat
- Bibl. Popular Montserrat Roig, de Sant Feliu de Llobregat
- Fons Montserrat Pagès de l'Arxiu Històric Comarcal de Sant Feliu de Llobregat

Bibl. Popular Can Ginestà, de Sant Just Desvern
Bibl. de la Caixa de Pensions, de Sant Vicenç dels Horts
Bibl. Popular Josep Maria López, de Vallirana
Bibl. de la Caixa de Catalunya, de Viladecans
Arxiu Històric Municipal de Viladecans

Annex 2

PRINCIPALS REVISTES BUIDADES

Baix Llobregat. Butlletí del Centre d'Estudis Comarcals (1984-1996)

Butlletí de Castelldefels (1987)

Comarca. Butlletí Informatiu del Consell Comarcal del Baix Llobregat (1990-desembre 1995)

El Far del Llobregat (1985-1996)

El Nou Llobregat (1988)

La Casa de la Vila. Butlletí de l'Ajuntament de Molins de Rei (1992-1993)

La Sentiu (1986-1994)

L'Eina. Butlletí de la Unió de Pagesos del Baix Llobregat (1982-febrer 1996)

Llaç d'Unió; El Llaç (Molins de Rei) (1968; juliol 1980-febrer 1993)

Materials del Baix Llobregat (1994; 1997)

Quaderns de Serveis Socials (Diputació de Barcelona) (1991-1995)

Rubricatum. Revista del Museu de Gavà (1994)

Alba (juliol 1948 -)

També està previst el buidatge dels següents títols:

Va i Ve, de Sant Feliu de Llobregat

Periòdic Delta, del Prat de Llobregat

El Boscatser Negre i Bruquers, de Gavà

El Pensamiento, El Corcó i Revolt Negre, de Cornellà de Llobregat

Les Escletxes, del Papiol

Vall de Verç, de Sant Just Desvern

La Font del Bé, de Sant Joan Despí

Crònica de la Vila, d'Esplugues de Llobregat

L'Eix, de Sant Boi de Llobregat

NOTES

¹ Bases de dades comarcals elaborades i institucions participants, fins a mitjan 1997:

- Base de dades bibliogràfica del Bages (Centre d'Estudis del Bages).

- Base de dades bibliogràfica del Penedès (Institut d'Estudis Penedesencs i Consell Comarcal de l'Alt Penedès).

- Base de dades bibliogràfica del Garraf (Institut d'Estudis Penedesencs i Consell Comarcal del Garraf).

- Base de dades bibliogràfica d'Osona (Centre d'Estudis Socials d'Osona).

- Base de dades bibliogràfica de la ciutat de Sabadell (Ajuntament. Arxiu Històric i Patronat de la Caixa de Sabadell).

- Base de dades de la ciutat de Girona (Universitat de Girona i Ajuntament).

- Reconversió i integració de les dades de la base de dades de l'Hospitalet de Llobregat

- Babel'H (Centre d'Estudis de l'Hospitalet).

² ISBD. Descripció bibliogràfica normalitzada internacional general. Barcelona: Institut Català de Bibliografia, 1983.

³ Manual del Catmarc. Barcelona: Institut Català de Bibliografia, 1987.

⁴ Hi ha una primera versió del tesaurus, que abasta només l'època contemporània: - Maribel CUADRADO, Carmen GARCÍA, Mei PERPINYÀ, Esteve PERPINYÀ, Núria RIUS: Tesaurus d'Història Contemporània de Catalunya. Barcelona: Diputació, 1996.

Una altra versió, encara en procés de construcció, i que és en aquest moment l'eina de treball per a la descripció documental de Codina: - Maribel CUADRADO, Carmen GARCÍA, Esteve PERPINYÀ: Tesaurus d'Història de Catalunya: Edició de treball. Bellaterra: Servei de Documentació d'Història Local de Catalunya, 1997.

Si es vol més informació sobre la construcció d'un tesaurus històric, vegeu: -Maribel CUADRADO, Carmen GARCÍA, Mei PERPINYÀ, Esteve PERPINYÀ: "Tesaurus d'Història Contemporània de Catalunya", ITEM. Revista de biblioteconomia i documentació, núm. 15 (juliol-desembre 1994), pàg. 134-159.

⁵ A hores d'ara, els punts de consulta a la comarca són:

Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat
Parc de la Torre del Roser s/n
08980 Sant Feliu de Llobregat
Tel. 666 67 03

Consell Comarcal del Baix Llobregat
Parc de la Torreblanca, Ctra. N-340
08980 Sant Feliu de Llobregat
Tel. 685 24 00

⁶ Adreceu-vos, concertant cita prèvia, a:

Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats
2a planta. Despatx L-219
Tel. 581 25 37

⁷ L'actualització de les dades del Fons d'Història Local de Catalunya, donada la complexitat del procés de traspàs al catàleg VTLS, es fa anualment i la realitzen els Serveis Informàtics de la Xarxa de Biblioteques Populares de la Diputació de Barcelona.

